

VREME IN PODNEBJE

POJMI:

Vreme – je stanje ozračja v določenem trenutku na določenem kraju

Podnebje – je povprečno vreme v daljšem časovnem obdobju

KLIMATSKI DEJAVNIKI – določajo lastnosti podnebja, vplivajo na klimatske elemente, so stalni

1. Geografska širina

- Na podnebje vpliva z različnimi vpadnimi koti sončnih žarkov in različnim trajanjem obsevanja sonca med letom
- Prejeta energija sončnega sevanja je največja tam, kjer padejo sončni žarki na manjšo površino a pod večjim kotom – Ekvator

2. Razporeditev kopnega in morja

- Različno hitro in močno ogrevanje ter ohlajanje
- **Vzrok:** počasnejše segrevanje in ohlajanje morja, ter hitrejša segrevanje in ohlajanje kopnega

3. Oddaljenost od obal

- Vpliva na kontinentalno podnebje

4. Relief

- Vpliva na podnebje z lego kraja glede na okolico in stran neba
- Določa prisojno in osojno lego
- Razlike v nadmorski višini
- Orografske pregrade

5. Morski tok

- Dovajajo hladne ali tople vode
- Povzročajo hladno ali suho ali toplo in vlažno podnebje

6. Rotacija zemlje

- Vpliva na gibanje zraka z odklonsko (Coriolisovo) silo – odklanja morske tokove in vetrove na S polobli na desno, na J pa v levo

7. Človek

- Postaja preoblikovalec podnebja v najnovejšem času z učinkom tople grede
- Onesnažuje zrak in ustvarja mestno klimo

KLIMATSKI ELEMENTI – se spreminjajo

1. Temperatura zraka

- Ohlajanje in segrevanje
- Najprej se segreje kopno nato postopno ozračje

2. Padavine in vlaga

- Orografske, konvekcijske in ciklonske
- Absolutna in relativna vlaga

3. Zračna pritisk in vetrovi

VREME

- Je gibanje zraka od visokega k nizkemu pritisku
- Razlikuje se po smeri, moči in stalnosti
- **Planetarni ali stalni vetrovi** – pogojeni s stalnim zračnim pritiskom (pasati, zahodni, vzhodni)
- **Periodični ali sezonski vetrovi** – monsun
- **Lokalni ali krajevni vetrovi** – obalni, pobočni, jugo, burja

Učinek na okolje:

- Poganjajo morske tokove in s tem vplivajo na podnebje
- Pospešujejo izhlapevanje, sušijo ozračje in rastlinstvo
- Povzročajo erozijo prsti, rušijo naselja, terjajo črtve
- Onemogočajo rast rastlin

VREMENOTVORNA SREDIŠČA – tu se tvori in oblikuje vreme za določene dele sveta

1. Stalna

- Ob ekvatorju ciklon – nizek
- Subtropi – anticiklon – visok
- Zmernotopli – ciklon – nizek
- Ob polih – anticiklon – visok
- Pasovi nizkega ali visokega tlaka
- Stalno kroženje zraka znotraj treh zračnih celic na obeh poloblah – **planetarno kroženje zraka**

2. Potujoči cikloni ali zračne fronte

- Pasovi subtropskega visokega in subpolarnega nizkega tlaka zaradi vpliva klimatskih dejavnikov med letom razpadejo na več med seboj ločenih jeder
- Na polarni fronti – ciklon, depresije
- Na območju subtropskega visokega tlaka – anticiklon

- **Azorski anticiklon** (poleti) – lepo, jasno, suho vreme
- **Islandski ciklon** (celo leto) – dež, slabo vreme
- **Sibirski anticiklon** (pozimi) – jasno, suho, mrzlo vreme
- **Sredozemski ciklon**

ZRAČNI PRITISK

1. Nizek

- Pod 1013 mBar
- Topel zrak se dviga, pritiska navzgor – tvori se jedro nizkega pritiska (ciklon)
- Vreme je oblačno, deževno

2. Visok

- Nad 1013 mBar
- Hladen zrak (težek) se spušča, pritiska na zemljo – tvori se jedno visokega pritiska (anticiklon)
- Vreme je jasno, suho